Marktconsultatie

Privileged Access Management (PAM)

Gemeente ’s-Hertogenbosch

Datum	:	10 november 2026
Kenmerk	:	P-1556

Het overnemen en vermenigvuldigen van (delen van) dit document ten behoeve van derden is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van gemeente ‘s-Hertogenbosch.

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3
1.1 Algemeen 3
1.2 Voorwaarden, uitgangspunten en verplichtingen 3
1.3 Aandachtspunten 3
1.4 Gelegenheid tot het stellen van vragen en nota van inlichtingen 3
1.5 Schriftelijke beantwoording 4
1.6 Deelnemers gesprek 4
1.7 Planning 4
2. Projectbeschrijving en vraagstelling 5
2.1 Aanleiding 5
2.2 Einddoel oplossing 5
2.3 Scope van de PAM-oplossing 5
2.4 Vraagstelling 6
3. Vragen 7
3.1 Gewenste functionaliteiten 7
3.2 Architectuur en techniek 8
3.3 Algemeen 9

1. Inleiding

1.1 Algemeen

Voor u ligt het document Marktconsultatie “Privileged Access Management (PAM) van de gemeente ‘s-Hertogenbosch.

De gemeente wil voorafgaand aan een eventueel formeel aanbestedingsproces, wederzijds vrijblijvend en openbaar informatie verkrijgen vanuit de markt. De verkregen informatie zal gebruikt worden bij het verder specificeren van de mogelijke opdracht(en) en bij de keuze(s) van de aanbestedingsvorm(en) c.q. contractvormen. Op deze wijze kan/kunnen de aan te besteden opdracht(en) afgestemd worden op de mogelijkheden die er zijn in de huidige markt.

In dit document staat, naast de omschrijving van de opdracht, de procedure beschreven aan de hand waarvan de marktconsultatie wordt uitgevoerd.

1.2 Voorwaarden, uitgangspunten en verplichtingen

Deelname aan de marktconsultatie is niet verplicht en schept ook geen verplichtingen voor de leveranciers jegens de aanbestedende dienst. Anderzijds is de aanbestedende dienst niet verplicht om de verkregen informatie toe te passen. Partijen kunnen geen rechten ontlenen aan de informatie die tijdens de marktconsultatie beschikbaar gesteld wordt. Mochten uw antwoorden op de vragen vertrouwelijke informatie bevatten dan verzoeken we u om dit aan te geven bij de beantwoording.

Er kan geen aanspraak worden gemaakt op vergoeding van kosten die gemaakt zijn voor deelname aan de marktconsultatie. De aanbestedende dienst behoudt zich het recht voor om:

- de planning zoals is opgenomen op TenderNed te wijzigen;
- de marktconsultatie tijdelijk of definitief te staken;
- naar aanleiding van deze marktconsultatie te besluiten (voorlopig) geen aanbesteding te houden of de aanbesteding qua inhoud anders in te richten.

1.3 Aandachtspunten

De gemeente ‘s-Hertogenbosch streeft ernaar dat bij de aanbesteding van de opdracht(en) alle potentiële inschrijvers gelijk geïnformeerd worden. Bij mogelijke aanbestedingen die voortkomen uit deze marktconsultatie kunnen de uitkomsten deel uitmaken van de desbetreffende aanbestedingsdocumenten.
Indien een deelnemer aan de onderhavige marktconsultatie acht dat gegeven informatie concurrentiegevoelige informatie is, dan kan dit door de deelnemer worden aangegeven. De gemeente zal in voorkomend geval deze informatie dan niet openbaar maken.

1.4 Gelegenheid tot het stellen van vragen en nota van inlichtingen

De deelnemers kunnen tot en met 23 november 2026 vragen stellen via de berichtenmodule in TenderNed. Van deze vragen met de bijbehorende antwoorden wordt een geanonimiseerde nota van inlichtingen opgesteld, welke gepubliceerd zal worden op TenderNed.

Aangezien momenteel de informatie nog niet compleet is, zal het niet in alle gevallen mogelijk zijn om detailvragen te beantwoorden. Van de deelnemers wordt verwacht dat zij bij de opstelling van de vragen hiermee rekening houden.

1.5 Schriftelijke beantwoording

Geïnteresseerde partijen worden verzocht de vragenlijst (conform bijlage 1) in te vullen en uiterlijk 11 december 2026 in te dienen via TenderNed.

1.6 Deelnemers gesprek

Indien de beantwoording op de gestelde vragen daartoe aanleiding geeft, kan de gemeente ervoor kiezen om gesprekken aan te gaan met één of meerdere marktpartijen. De gemeente zal daarvoor zelf contact met u opnemen.

1.7 Planning

Onder de functie ‘termijnen’ in de aankondiging van TenderNed vindt u een nadere planning aangaande deze marktconsultatie.

2. Projectbeschrijving en vraagstelling

2.1 Aanleiding

Gemeente 's-Hertogenbosch werkt aan de verdere professionalisering van Identity & Access Management (IAM). Uit een recente IAM-volwassenheidsscan blijkt dat aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn om risico's rondom beheerrechten in de applicaties buiten de Microsoft landschap te beperken en beter te voldoen aan BIO2, NIS2 en overige relevante wet- en regelgeving.

Als onderdeel van het IAM-programma wil de gemeente meer in controle raken over de accounts met verhoogde rechten binnen door de gemeente gebruikte applicaties. We zijn benieuwd in hoeverre een Privileged Access Management-oplossing ons daarbij kan helpen.

Met deze marktverkenning wil de gemeente inzicht verkrijgen in beschikbare oplossingen, implementatieaanpakken, kostenmodellen, standaardfunctionaliteiten en innovaties binnen het PAM-domein.

2.2 Einddoel oplossing

De gemeente beschikt over een hybride ICT-landschap bestaande uit onder andere Microsoft Active Directory, Microsoft Entra ID, on-premises infrastructuur, SaaS- en cloudapplicaties, beheeraccounts, serviceaccounts en technische accounts. Tevens bevindt de organisatie zich in een doorlopend Identity & Access Management (IAM)-ontwikkeltraject, waarin onder meer rolgebaseerd autorisatiebeheer (RBAC) wordt geïmplementeerd.

Met de verwerving van een Privileged Access Management (PAM)-oplossing beoogt de gemeente de beveiliging en beheersbaarheid van geprivilegieerde toegangsrechten structureel te versterken. De oplossing dient het risico op misbruik van beheeraccounts te verminderen, volledige controle en traceerbaarheid van beheeractiviteiten te bieden en de toepassing van het Least Privilege-principe te ondersteunen. Daarnaast moet de oplossing voorzien in Just-in-Time (JIT) toegang, zodat verhoogde rechten uitsluitend tijdelijk en gecontroleerd beschikbaar worden gesteld.

De PAM-oplossing dient centraal beheer van geprivilegieerde accounts mogelijk te maken, te voldoen aan de relevante eisen uit BIO2, NIS2 en gangbare informatiebeveiligingsstandaarden, en naadloos te integreren met de bestaande Microsoft-omgeving. Hierbij worden Microsoft Active Directory en Microsoft Entra ID gebruikt voor authenticatie, terwijl autorisatie binnen de afzonderlijke applicaties plaatsvindt. Tevens dient de oplossing toekomstbestendig, schaalbaar en geschikt te zijn voor verdere doorontwikkeling van het IAM-landschap van de gemeente.

2.3 Scope van de PAM-oplossing

De toekomstige PAM-oplossing dient volgens de gemeente minimaal ondersteuning te bieden voor:

- Persoonlijke beheeraccounts
    - Systembeheerders
    - Applicatiebeheerders (hier ligt nadruk op)
    - Databasebeheerders
- Niet-persoonlijke accounts
    - Serviceaccounts
    - Standard applicatieaccounts (ADMIN/ADMIN)

- Systemen
    - Applicaties ongeacht of die op SaaS of on-premise staan, zoals
        - Unit4 ERPX
        - Afas
        - iBurgerzaken
        - ISamenlevingszaken
        - CivisionSamenlevingszaken
        - GouwBelastingen
        - GFacility
        - Notubiz
        - iBabs
        - Djuma
    - Active Directory
    - Entra ID
    - Windows Servers
    - Linux Servers
    - Databases
    - Netwerkcomponenten

2.4 Vraagstelling

In hoofdstuk 3 vindt u de door ons geformuleerde vragen voor deze marktconsultatie. Deze worden herhaald in bijlage 1 waarbij er ruimte is voor de beantwoording. Indien u meer ruimte nodig heeft voor de beantwoording van de vragen, staat het u vrij om aanvullende documenten mee te sturen of bijlage 1 uit te breiden. U kunt bijlage 1 na de beantwoording via de berichtenmodule in TenderNed indienen.

De vragen zijn opgesteld aan de hand van de in dit document beschreven uitgangspunten. De gemeente beseft dat deze informatie beperkt is maar kan momenteel nog niet meer informatie beschikbaar geven. Wij willen u vragen om bij de beantwoording van de vragen hiermee rekening te houden.

3. Vragen

3.1 Gewenste functionaliteiten

Leveranciers worden gevraagd aan te geven in welke mate de oplossing onderstaande functionaliteiten ondersteunt en op welke wijze.

Nr		Vraag	JA	NEE	Eventuele toelichting
1	**Credential Vaulting**	Ondersteunt uw oplossing geautomatiseerde rotatie van wachtwoorden, secrets en sleutels voor in het boven genoemde gemeentelijke applicatielandschap?	☐	☐	
2		Voorziet uw oplossing in noodtoegang (break-glass)?	☐	☐	
3	**Privileged Session Management**	Ondersteunt uw oplossing sessiereplay? In welke vorm?	☐	☐	
4		Kan binnen opgenomen sessies worden gezocht op gebruikers, systemen, commando's, tijdstippen of andere kenmerken?	☐	☐	
5		Wordt de real-time monitoring van actieve privilegesessies ondersteund?	☐	☐	
6	**Just-in-Time Access**	Ondersteunt uw oplossing workflowgestuurde aanvraag- en goedkeuringsprocessen voor privileged toegang?	☐	☐	
7		Biedt uw oplossing mogelijkheden om Just-in-Time-toegang te combineren met MFA, risicoanalyse of conditional access?	☐	☐	
8	**Monitoring en Auditing**	Kunnen loggegevens centraal worden verzameld en geïntegreerd met de SIEM-oplossing van Elastic?	☐	☐	
9	**Governance**	Ondersteunt uw oplossing het vier-ogen-principe voor toegang tot kritieke systemen, accounts en functies?	☐	☐	
10	**Service Accounts en Non-Human Identities**	Kan eigenaarschap van serviceaccounts en technische accounts worden geregistreerd, beheerd en gecontroleerd?	☐	☐	

11	**Integraties**	Integreert uw oplossing met Microsoft Active Directory, Microsoft Entra ID en hybride identiteitsomgevingen?	☐	☐	
12		Zijn er de integratiemogelijkheden met onze ITSM-oplossing (Gfacility)?	☐	☐	
13		Kan uw oplossing integreren met IAM-, IVIP- en RBAC-oplossingen voor aanvraag-, goedkeurings- en certificeringsprocessen?	☐	☐	
14	**Algemene strategische vragen**	Welke functionaliteiten uit deze marktconsultatie zijn standaard beschikbaar en welke vereisen aanvullende modules, licenties of maatwerk?			
15		Welke PAM-functionaliteiten beschouwt u als onderscheidend ten opzichte van vergelijkbare oplossingen in de markt?			
16		Welke ontwikkelingen verwacht u de komende drie jaar op het gebied van Privileged Access Management, Just-in-Time Access en Non-Human Identities?			
17		Welke aandachtspunten adviseert u de gemeente mee te nemen bij een eventuele Europese aanbesteding voor PAM?			

3.2 Architectuur en techniek

Nr		Vraag	Toelichting
18	**Platform, architectuur en technische randvoorwaarden**	Beschrijf de beschikbare deploymentmodellen van uw oplossing. En welke adviseren jullie ?	
19	**Beschikbaarheid en continuïteit**	Welke beschikbaarheidsgaranties (SLA's) kunnen worden aangeboden voor de verschillende deploymentmodellen?	
20		Kan de continuïteit gewaarborgd worden van toegang tot privileged accounts tijdens verstoringen of calamiteiten?	

21	**Certificeringen en assurance**	Geef aan over welke certificeringen en assurance-rapporten uw organisatie en/of de aangeboden oplossing beschikt	
22	**Datalocatie en hosting**	Kan gegarandeerd worden dat gegevens uitsluitend binnen Europa worden opgeslagen en verwerkt?	
23	**Open standaarden en interoperabiliteit**	Maakt u gebruik van Open standaarden en welke?	

3.3 Algemeen

Nr		Vraag	Toelichting
24	**Implementatie**	Hoeveel tijd moet worden uitgetrokken voor de implementatie van uw PAM-oplossing met 10 gekoppelde applicaties?	
25	**Referenties**	Kunt u contactgegevens aanleveren van (overheids)organisaties waar uw product gaat?	
26	**Kostenindicatie**	Kunt u een indicatieve kostenraming geven voor uw oplossing op basis van 10 gekoppelde applicaties en 25 gebruikers/accounts. Bij voorkeur wordt deze raming opgesplitst in eenmalige en terugkerende kosten.	
27	**Kostenstructuur**	Geen aan welke kostenstructuur door u wordt gebruikt en wat daarin belangrijk is bij een eventuele aanbesteding	